

เรื่อง กำแพงเพชร สมัยธนบุรี

รายละเอียด

พ.ศ. 2313 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพระยาสุรบดีรินทร์ ข้าหลวงเดิมเป็นพระยา
กำแพงเพชร ล่วงมาถึงปีชกาล 2313 มีข่าวมาถึงกรุงธนบุรีว่า เจ้าพระฝางให้ส่งกำลังลงมาลาดตระเวนถึงเองอุทัย
ธานี และเมืองชัยนาท เป็นทำนองว่าจะคิดลงมาตีกรุงธนบุรี พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงมีรับสั่งให้เตรียมกองทัพจะยก
ไปตีเมืองเหนือในปีนั้น พระเจ้ากรุงธนบุรีเสด็จโดยกระบวนทัพเรือยกกำลังออกจากกรุงธนบุรี เมื่อวันเสาร์ แรม
14 ค่ำ เดือน 8 ไปประชุมพล ณ ที่แห่งใดไม่ปรากฏหลักฐาน เมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีปราบชุมนุมพระฝางได้แล้ว ก็
เท่ากับได้เมืองเหนือกลับมาทั้งหมด พระองค์ได้ประทับจัดการปกครองเมืองเหนืออยู่ตลอดฤดูน้ำ เกลี่ยกล่อมรา
ษฏรที่แตกฉานชานเซ็นให้กลับมาอยู่ตามภูมิลำเนาเดิม จัดการสำรวจไพร่พลในเมืองเหนือทั้งปวง พบว่า เมือง
พิษณุโลกมีพลเมือง 15,000 คน เมืองสวรรคโลก มี 7,000 คน เมืองพิชัย รวมทั้งเมือง สวรรคบุรี มี 90,000 คน
เมืองสุโขทัย มี 5,000 คน เมืองกำแพงเพชรและเมืองนครสวรรค์ มีเมืองละ 3,000 คนเศษ จากนั้นได้ทรงตั้งข้าราชการ
ซึ่งมีบำเหน็จความชอบในการสงครามครั้งนั้น คือ พระยายมราชให้เป็นเจ้าพระยาสุรสีห์พิชฌุวาริราช อยู่
สำเร็จราชการเมืองพิษณุโลก พระยาพิชัยราชา ให้เป็นเจ้าพระยาพิชัยราชา สำเร็จราชการเมืองสวรรคโลก พระยา
สีหราชเดโชชัย ให้เป็นพระยาพิชัย พระยาทำยน้ำ ให้เป็นพระยาสุโขทัย พระยาสุรบดีรินทร์ เมืองชัยนาท ให้เป็น

พระยากำแพงเพชร พระยารัฐภักธร ให้เป็นพระยานครสวรรค์ เจ้าพระยาจักรี (แขก) นั้นอ่อนแอในสงคราม มี รังสั่งให้เอาออกเสียจากตำแหน่งสมุหนายก พระยาภักธรฤทธิ ให้เป็นพระยายมราช และให้บัญชาการ มหาดไทยแทนสมุหนายกด้วย เมื่อจัดการหัวเมืองเหนือเสร็จแล้ว จึงเสด็จกลับกรุงธนบุรี

ไทยตีเมืองเชียงใหม่ ครั้งที่ 2

พระเจ้ามังระทราบว่าพระเจ้ากรุงธนบุรี ยกกองทัพขึ้นไปตีเมืองเชียงใหม่ เกรงว่าไทยจะแข็งแรงแรงขึ้น จึง คิดมาตีเมืองไทยให้ราบคาบอีกครั้งหนึ่ง โดยยกกำลังลงมาจากเชียงใหม่ทางหนึ่ง อีกทางหนึ่งยกมาทางด่านเจดีย์ สามองค์ กำลังทั้งสองส่วนนี้จะยกมาบรรจบกันที่กรุงธนบุรี ดังนั้นจึงส่งกำลังเพิ่มเติมเข้ามาให้ไปสุพลา แล้วให้ไป สุพลาเป็นแม่ทัพยกลงมาจากเชียงใหม่ ส่วนกำลังที่จะยกมาทางด่านเจดีย์สามองค์นั้น พระเจ้าอังวะให้ปะกันหฺวุ่น ซึ่งได้เลื่อนขึ้นเป็นเจ้าเมืองเมาะตะมะ ได้เป็นแม่ทัพ ประกันหฺวุ่นได้เตรียมการตั้งแต่ปีมะเส็ง พ.ศ. 2316 โดยให้ เกณฑ์มอญตามหัวเมืองที่ต่อแดนไทย 3,000 คน มอบภารกิจให้פקิจาคุมกำลัง 500 คน มาทำทางที่จะยก กองทัพเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ วางแผนตั้งขุ้งฉางไว้ตามเส้นทาง ตั้งแต่เชิงเขาบรรทัดด้านแดนพม่า มาถึง ตำบลสามสบ ทำดินแดงในแดนไทย

ครั้งนั้นมีพระยามอญเป็นหัวหน้า 4 คน คือ พระยาแจ้ง เจ้าเมืองเตริน เป็นหัวหน้ามาทำทางอยู่ในป่าเมือง เมาะตะมะ พม่าได้ทำทารุณกรรมพวกมอญด้วยประการต่าง ๆ พวกมอญโกรธแค้นจึงคบคิดกันกับפקิจากับ ทหารพม่าฆ่าเสีย แล้วรวมกำลังกันยกกลับไป มีพวกมอญมาเข้าด้วยเป็นอันมาก เมื่อเห็นเป็นโอกาสจึงยกไปตี เมืองเมาะตะมะได้ แล้วขยายผลยกขึ้นไปตีเมืองสะโดง และเมืองหงสาวดีได้ทั้งสองเมือง แล้วขยายผลต่อไปโดย เข้าตีเมืองอย่างกุ่ม ทัพพุ่งติดพันกับพม่าอยู่ พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ทรงเห็นว่าพม่าจะ ต้องปราบปรามมอญอยู่นาน เป็นโอกาสที่ไทยจะชิงตีเมืองเชียงใหม่ตัดกำลังพม่าเสียทางหนึ่งก่อน จึงมีรับสั่งให้ เกณฑ์กำลังหัวเมืองฝ่ายเหนือมีจำนวน 20,000 คน ไปรวมพลรออยู่ที่บ้านระแหงแขวงเมืองตาก แล้วให้เกณฑ์ คนในกรุงธนบุรี และหัวเมืองชั้นในเป็นกองทัพหลวง มีจำนวน 15,000 คน พระเจ้ากรุงธนบุรีเสด็จโดยกระบวน เรือออกจากพระนคร เมื่อวันอังคาร แรม 11 ค่ำ เดือน 12 ปีมะเมีย พ.ศ.2317 ขึ้นไปทางเมืองกำแพงเพชร แล้ว ให้ประชุมทัพที่บ้านระแหง ตรงที่ตั้งเมืองตากปัจจุบัน พ.ศ.2318 ทัพพม่ายกมาตีเมืองกำแพงเพชรทางเมือง กำแพงเพชรเห็นเหลือกำลังจึงพากันหนีเข้าป่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงยกกองทัพมาช่วยขับไล่พม่าแต่ พ่ายกลับไป เหตุการณ์ช่วยนี้มีความน่าสนใจตามความเชื่อของชาวบ้านที่กำแพงเพชรเกี่ยวกับที่หลบภัยของ กษัตริย์หรืออุโมงค์ 32 ปล่องและสระมรกต เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากทรงกู้เอกราชได้ แต่ยังคงต้องทำศึกสงคราม กับพม่า ซึ่งในตอนหนึ่งประมาณ พ.ศ.2318 พม่ายกทัพเข้ามาตีเมืองกำแพงเพชรนับหมื่นคน พระยาสุรบดีรินทร์ เจ้าเมืองกำแพงเพชร เห็นเหลือกำลังจะสู้รบจึงเทครัวหนีเข้าป่าแล้วไปแจ้งข่าวยังสมเด็จพระเจ้าตาก พระองค์ ท่านทรงให้ยกทัพหลวงมาปราบพม่าที่ตั้งอยู่ในเมืองกำแพงเพชร เมื่อพิจารณาถึงสถานที่หลบภัยของเจ้าเมือง กำแพงเพชรแล้ว อาจเป็นอุโมงค์ 32 ปล่องก็เป็นไป เพราะอยู่ห่างจากตัวเมืองออกไปเกือบสิบกิโลเมตร ซึ่งใน

สมัยโบราณเป็นป่าที่บึงใช้หลบภัยได้ง่าย

เหตุการณ์สำคัญในสมัยธนบุรี คือศึกอะแซหุ่นกี้

อะแซหุ่นกี้ตีหัวเมืองเหนือ

ในปีมะเมีย พ.ศ.2317 อะแซหุ่นกี้ปราบปรามพวกมอญเสร็จสิ้นแล้ว เป็นแต่ยังรอกองทัพพม่าที่เข้ามาตามคร้ามมอญอยู่เมืองเมาะตะมะ จึงได้ขึ้นไปเฝ้าพระเจ้าอังวะที่เมืองย่างกุ้ง และได้รับมอบหมายให้นายทัพมาตีเมืองไทย อะแซหุ่นกี้เห็นว่าไทยทำศึกเข้มแข็งกว่าเก่า จึงคิดจะใช้แบบอย่างครั้งพระเจ้าหงสาวดีบุเรงนอง คือยกกองทัพใหญ่เข้ามาตีหัวเมืองเหนือ ตัดกำลังไทยเสียชั้นหนึ่งก่อน แล้วเอาเมืองเหนือเป็นที่มั่น ยกกำลังทั้งทางบกและทางเรือ ลงมาตีกรุงธนบุรีทางลำแม่น้ำเจ้าพระยา จึงพักบำรุงรีพลอยู่ที่เมืองเมาะตะมะ แล้วมีคำสั่งไปยังโปสุพลา โปมะยวงวน ซึ่งถอยหนีไทยไปอยู่ที่เมืองเชียงแสน ให้ยกกลับมาตีเมืองเชียงใหม่ให้ได้ตั้งแต่นั้นฤดูฝนแล้วให้เตรียมเรือรบ เรือลำเลียง และรวบรวมเสบียงอาหารลงมาส่งกองทัพอะแซหุ่นกี้ ซึ่งจะยกเข้ามาในต้นฤดูแล้ง โปสุพลา โปมะยวงวน จึงรวบรวมกำลังยกลงมาตีเมืองเชียงใหม่ เมื่อเดือน 10 ปีมะแม พ.ศ.2318 ทางฝ่ายพระเจ้ากรุงธนบุรี จึงดำรัสให้มีตราสั่งเจ้าพระยาสุรสีห์ให้ยกกองทัพเมืองเหนือขึ้นไปช่วยเมืองเชียงใหม่ ให้เจ้าพระยาจักรีคุมกองทัพกรุงธนบุรีหนุนขึ้นไป มอบภารกิจให้ตีพม่าถอยจากเชียงใหม่แล้วให้เลยตามขึ้นไปตีเอาเมืองเชียงแสนไม่ให้พม่ามาอาศัยอีกต่อไป ฝ่ายเจ้าพระยาจักรี เจ้าพระยาสุรสีห์ ตั้งทัพอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ เมื่อได้ข่าวว่าพม่ายกกองทัพใหญ่เข้ามาทางด่านแม่ละเมา ก็รีบยกทัพกลับมาทางเมืองสวรรคโลก เมืองพิชัย ครั้นมาถึงเมืองพิชัยโลกจึงปรึกษากันถึงการสู้ศึก เจ้าพระยาจักรีเห็นว่าพม่ายกมาเป็นกองทัพใหญ่ กำลังฝ่ายไทยทางเหนือมีน้อยกว่าทางพม่าอยู่มาก จึงควรตั้งรับศึกในเมืองพิชัยโลก คอยกองทัพกรุงธนบุรีเรียกขึ้นไปช่วย

ฝ่ายกรุงธนบุรี ได้ข่าวว่าอะแซหุ่นกี้ยกกองทัพใหญ่เข้ามาทางหัวเมืองเหนือ และขณะเดียวกันก็จะยกมาจากเมืองตะนาวศรี เข้ามาทางใต้อีกด้วย จึงมีดำรัสสั่งให้เกณฑ์กองทัพให้เจ้ารามลักษณะหลานเธอ ซึ่งเป็นกรมขุนอนุรักษสงคราม คุมกำลังออกไปรักษาเมืองเพชรบุรี คอยป้องกันพม่าที่จะยกเข้ามาทางด่านสิงขร แล้วพระเจ้ากรุงธนบุรีก็เสด็จยกทัพหลวงมีกำลังพล 12,000 เศษ ออกจากกรุงธนบุรี เมื่อวันอังคาร แรม 11 ค่ำ เดือนยี่ ปีมะแม ขึ้นไปรักษาที่ยกมาทางหัวเมืองเหนือ เมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีเสด็จขึ้นไปถึงเมืองนครสวรรค์ ในชั้นต้นทรงจัดวางระบบการคมนาคมที่จะให้กองทัพหลวงกับกองทัพที่เมืองพิชัยโลกไปมาถึงกันได้สะดวก มีรับสั่งให้พระยาราชเศรษฐีคุมกำลังชาวจีน จำนวน 3,000 คน ไปตั้งอยู่ที่เมืองนครสวรรค์ คอยระวังรักษาเส้นทางลำเลียงและระวังข้าศึกที่จะยกมาทางลำน้ำโขง แล้วพระองค์เสด็จยกกองทัพหลวงขึ้นไปทางลำน้ำแควใหญ่ไปถึงปากพิงแขวงเมืองพิชัยโลก เมื่อวันเสาร์ ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 3 ให้ตั้งค่ายหลวงอยู่ที่ปากพิง ด้วยเป็นปางคลองลัดทางเรือไปมาระหว่างลำน้ำแควใหญ่ที่ตั้งเมืองพิชัยโลกกับลำน้ำยมที่ตั้งเมืองสุโขทัย อยู่ได้เมืองพิชัยโลกลงมาเป็นระยะทางเดินหนึ่งวัน แล้วให้แม่ทัพนายกองคุมกำลังไปตั้งค่ายสองฟากลำแม่น้ำเป็นระยะขึ้นไป แต่กองทัพหลวงถึงเมืองพิชัยโลกให้จัดกองตระเวนรักษาเส้นทางคมนาคมทุกระยะ และให้มีกองปืนใหญ่ทหารเกณฑ์หัดเตรียมไว้

เป็นกองหน้า สำหรับสนับสนุนทั่วไป ในเวลาที่ต้องการได้ทันทีทั้งที่ ให้พระศรีไกรลาสคุมพล 50 คน ทำทางริมลำน้ำสำหรับเดินกองทัพแต่ปากฟิง ผ่านไปตามค่ายที่ตั้งอยู่ ตลอดถึงเมืองพิษณุโลก

ฝ่ายกองมอญที่พระยาเจ่งคุมไปตักพม่าที่เมืองกำแพงเพชร ได้ชุมนุมสกัดทางพม่าที่ยกไปจากเมืองสุโขทัย พม่าไม่รู้ตัวก็แตกหนี ยึดได้เครื่องศัตราวุธของข้าศึกมาได้ แต่พม่ามีกำลังมากกว่าพอกองหลังตามมาทัน พระยาเจ่งก็ต้องล่าถอย กองทัพพม่าที่ยกมาเมืองกำแพงเพชรนั้นอะแอะหุ่่นก็สั่งให้ลงมาตีเมืองนครสวรรค์ อันเป็นที่รวบรวมเสบียงอาหารของกองทัพไทย และได้ตัดกำลังฝ่ายไทยที่จะยกไปช่วยเมืองพิษณุโลกด้วย พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงให้กองทัพพระยาราชภักดีและพระยาพิพัฒน์โกษาถอยลงมาสมทบกองทัพพระยาราชเศรษฐี รักษาเมืองนครสวรรค์ เมื่อกองทัพพม่าทราบข่าว กองทัพไทยตั้งรักษาเมืองนครสวรรค์แข็งแรง จึงยับยั้งตั้งค่ายอยู่ที่เมืองกำแพงเพชร แล้วแต่งกองโจรเดินลัดป่าด้านตะวันตกอ้อมหลังเมืองนครสวรรค์ลงไปเมืองอุทัยธานี (เก่า) พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงทราบความเคลื่อนไหวของข้าศึกว่าพม่าที่กำแพงเพชรตั้งค่ายอยู่ที่บ้านโนนศาลาค่ายหนึ่ง บ้านถลกบาตรค่ายหนึ่ง บ้านหลวงค่ายหนึ่ง ล้วนแยกกำลังลงไปทางเมืองอุทัยธานีกองหนึ่ง ทรงเกรงว่าข้าศึกจะไปชุมนุมตักทางคอยตีกองลำเลียงข้างใต้เมืองนครสวรรค์ลงมา จึงโปรดเกล้าให้แบ่งกำลังพลในกองทัพหลวง จำนวน 1,000 คน ให้เจ้าอนุรุทธเทวาบัญชาการทั่วไป แยกออกเป็นกองน้อยสามกอง กองที่หนึ่งให้ขุนอินทรเดช กองที่สองให้หลวงปลัดกับหลวงสรวิชิต นายด่านเมืองอุทัยธานีบังคับ กองที่สามให้เจ้าเชษฐกุมารบังคับ ยกกำลังมาคอยป้องกันลำเลียงเสบียงอาหาร และเครื่องอาวุธยุทธภัณฑ์ ซึ่งส่งขึ้นไปจากทางใต้แล้วแบ่งคนกองอาจารย์ลงมาช่วยที่เมืองนครสวรรค์กับให้ลงไปตั้งอยู่บ้านคู้งสำเภา แขวงเมืองชัยนาทอีกกองหนึ่ง ทางใต้เมืองพิษณุโลกก็ให้ถอนกองทัพพระยาโหราธิบดี หลวงรักษมณฑลเกียรติจากบ้านท่าโรงลงมาตั้งค่ายที่โคกสลุดในแขวงเมืองพิจิตรให้พระยานครชัยศรีลงมาตั้งที่โพธิประทับช้าง คอยป้องกันลำเลียงที่จะขึ้นไปตามลำน้ำแขวงเมืองพิจิตร อะแอะหุ่่นก็ให้กะละโบคุมกำลังมาตีค่ายไทยที่ตั้งอยู่เหนือปางฟิง ให้มังเยายางน้องชายคุมกำลังข้ามพากมาโอบหลังกองทัพหลวงที่ปางฟิงทางด้านตะวันออก ตั้งค่ายรายประชิดกองทัพหลวงหลายค่าย สู้รบกันอยู่หลายวัน พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพระราชดำริเห็นว่าข้าศึกมีกำลังมากนัก จะตั้งสู้รบอยู่ที่ปากฟิงต่อไปจะเสียที ครั้นถึงวันพฤหัสบดี แรม 10 ค่ำ เดือน 4 จึงให้ถอยทัพหลวงจากปากฟิงมาตั้งมั่นอยู่ที่บางข้าวตอก แขวงเมืองพิจิตร กองทัพที่ตั้งรักษาตามระยะต่าง ๆ ก็ถอยตามทัพหลวงลงมาโดยลำดับหมดทุกกอง ฝ่ายเจ้าพระยาจักรีกับเจ้าพระยาสุรสีห์เห็นว่ารักษาเมืองพิษณุโลกต่อไปไม่ได้ เพราะขัดสนเสบียงอาหาร ถ้าอยู่เข้าไปจะเสียทีแก่พม่า จึงตกลงให้เตรียมการทิ้งเมืองพิษณุโลกให้เปิดประตูเมืองยกกำลังออกตีค่ายพม่าทางด้านตะวันออก ตีหักออกไปได้แล้วรีบเดินกองทัพไปทางบ้านมุงดอนชมพู ยกกำลังข้ามเขาบรรทัดไปตั้งรวบรวมรั้วพลอยู่ที่เมืองเพชรบูรณ์ พม่าล้อมเมืองพิษณุโลกอยู่ 4 เดือน จึงได้เมือง อะแอะหุ่่นก็ยกกำลังเข้าไปตั้งอยู่ในเมืองพิษณุโลก เมื่ออะแอะหุ่่นก็ได้เมืองพิษณุโลกแล้วเห็นว่าเสบียงอาหารอืดขาดมาก จึงจัดกำลังสองกองให้มังเยายางคุมมาทางเมืองเพชรบูรณ์ ทัพหนึ่งให้ไปรวบรวมเอาเสบียงอาหารที่เมืองเพชรบูรณ์และเมืองหล่มสักดีส่งไปให้กะละโบคุมกำลังอีกกองหนึ่ง

ยกมาทางเมืองกำแพงเพชร เพื่อแสวงหาเสบียงอาหารเช่นเดียวกัน เมื่อกำลังทั้งสองกองยกไปแล้ว อะแซหุ่นก็ได้รับท่อดรว่า พระเจ้ามังระสิ้นพระชนม์ จึงภูจาราชบุตรได้รับราชสมบัติ มีรับสั่งให้กองทัพกลับไปเมืองอังวะโดยเร็ว อะแซหุ่นก็จึงยกกองทัพกลับไปทางเมืองสุโขทัย เมืองตากไปออกทางด้านแม่ละเมา และสั่งให้กองทัพกะละโปค่อยกลับไปพร้อมกับมังเยยาญ พระเจ้ากรุงธนบุรี เมื่อทราบข่าวว่าอะแซหุ่นก็ได้เมืองพิษณุโลกแล้วเลิกทัพกลับไปก็ทรงโสมนัสพระทัยยิ่งนัก คงเป็นเพราะหวังพระทัยว่าเมื่อทัพพม่าสิ้นเสบียงหมดกำลังก็เมืองอยู่ในเงื้อมมือไทย พระเจ้ากรุงธนบุรีได้ให้กองทัพติดตามข้าศึกเป็นหลายกอง ให้พระยาพิชัยกับพระยาพิชัยสงครามยกไปกองหนึ่ง ให้พระยาทุกขราษฎร์เมืองพิษณุโลก หลวงรักษโยธา หลวงอัคนศรเป็นกองหน้า พระยาสุรบดินทร์เป็นกองหลวงยกไปกองหนึ่ง ให้พระยาเทพอรชุน พระยารัตนพิมล พระยานครชัยศรียกไปกองหนึ่ง ให้พระยาธิเบศรบดินทร์คุมพลอาสาจมายกไปกองหนึ่ง ทั้ง 4 กองนี้ ให้ไปตามตีกองทัพอะแซหุ่นที่กลับไปทางเมืองตากแล้วให้พระยาพลเทพ หมื่นเสมอใจราษฎร์ หลวงเนาโชติดยกไปกองหนึ่ง พระยาราชภักดียกไปกองหนึ่งไปตามกองทัพมังเยยาญ ซึ่งยกไปทางเพชรบูรณ์ ให้พระยานนครสวรรค์กับพระยาสุวรรณโลกยกไปตามกองทัพกะละโป ซึ่งยกไปทางเมืองกำแพงเพชร ส่วนกองทัพหลวงอยู่รอบครีวราชฎาที่หนีออกมาจากเมืองพิษณุโลกอยู่ 11 วัน แล้วมีรับสั่งให้พระยายมราชมารักษาค่ายที่บางข้าวตอก คอยรวบรวมครีวราชฎาต่อไป ครั้นถึงวันพฤหัสบดี แรม 14 ค่ำ เดือนหก ปีวอก พ.ศ.2319 ก็เสด็จยกทัพหลวงมาประทับอยู่ที่ค่ายบางแหม แขวงเมืองนครสวรรค์ กองทัพไทยที่ยกติดตามกองทัพมังเยยาญไปที่บ้านนายมใต้เมืองเพชรบูรณ์ก็เข้าโจมตีฝ่ายข้าศึกหนีขึ้นไปทางเหนือ เข้าไปในแดนล้านช้างแล้วกลับพม่าทางเมืองเชียงแสน กองทัพเจ้าพระยาจักรี เจ้าพระยาสุรสีห์เมื่อทราบว่าพม่าเลิกทัพกลับไปก็ยกกำลังจากเพชรบูรณ์ไปทางป่าพระพุทธบาทผ่านแขวงลพบุรีขึ้นไปตามตีพม่า พระเจ้ากรุงธนบุรีประทับอยู่ที่ค่ายหลวงตำบลบางแหม ครั้นถึงเดือน 7 ปีวอก พ.ศ.2319 ทรงทราบว่าพม่าตั้งอยู่ที่กำแพงเพชร ประมาณ 2,000 คน จึงมีรับสั่งให้กองทัพพระยายมราชเดินบกไปทางฝั่งแม่น้ำด้านทิศตะวันตก กองหนึ่ง ให้กองทัพพระยาราชสุภาวดียกขึ้นไปทางปากตะวันออกกองหนึ่ง ให้พระยานนครสวรรค์ ซึ่งตั้งค่ายอยู่ ณ บ้านโคกใต้เมืองกำแพงเพชรยกกำลังขึ้นไปสมทบกัน ณ วังพระธาตุ (เป็นวัดที่อยู่นอกเขตเมืองไตรตรึงษ์) กับทัพพระยายมราชไปทางปากน้ำโบริปากตะวันตก และทัพพระยาราชสุภาวดีไปทางตะวันออกตามตีพม่าที่เมืองกำแพงเพชร

ตีทัพพม่าที่เมืองกำแพงเพชร

ส่วนพระเจ้ากรุงธนบุรี เสด็จยกกองทัพหลวงขึ้นไปตั้งอยู่ที่ปากคลองขลุง ฝ่ายพม่าได้ยกหนีขึ้นไปทางเหนือ พระเจ้ากรุงธนบุรีก็เสด็จกลับคืนพระนคร เมื่อวันเสาร์ ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 7 กองทัพไทยไล่ตามตีกำลังพม่าที่ยังตกค้างอยู่ในไทยจนถึงเดือน 10 ปีวอก จึงขับไล่พม่าออกไปจากบ้านเดิมบางนางบวช แขวงเมืองสุพรรณบุรีต่อกับเมืองนครสวรรค์ หนีออกไปทางด้านเจดีย์สามองค์ สมครามครั้งนี้ได้รับกันตั้งแต่เดือนอ้าย ปีมะแม พ.ศ. 2318 ถึงเดือน 10 ปีวอก พ.ศ. 2319 เป็นเวลา 10 เดือน

ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี สมเด็จพระเจ้าตากสินฯ ทรงมีทะเลาะวิวาทหาญคู่พระทัยหลายคน คือ

1. พระยาสุรบดินทร์
2. พระยาอนรักษ์ภูธร
3. พระยากำแพงสงคราม
4. พระยาพิชัยดาบหัก
5. พระยาทำยน้ำ
6. พระยาพิพิธราชา
7. เจ้าพระยาจักรี (แขก)
8. เจ้าพระยาพิชัยราชา (หรือพิไชยราชา)
9. เจ้าพระยาสุรสีห์
10. สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก

คำสำคัญ : กำแพงเพชร

ที่มา : กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร. (2557). ประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชร ยุค
หิน-ปัจจุบัน (เรียบเรียงจากการสัมภาษณ์และทบทวน เมื่อวันที่ 27-28 กันยายน 2557). กำแพงเพชร:
กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-02-24

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1291&code_db=610001&code_type=01